Triodos Bank Impact Collective

23 oktober 2026
Welzijnstransitie & Maatschappelijke transitie

Online input

Dit document bevat een samenvatting van de online input van de leden van de TBIC.

Triodos Bank

Online input - samenvatting

Tussen 9 en 19 oktober 2026 hebben 103 leden van de TBIC online input gegeven op de volgende twee dilemma's. De zorgvraag bestond uit twee praktijkdilemma's. Bij elk van de drie voorgelegde vragen zijn 102 antwoorden ontvangen.

- Zorgfinanciering en financieel rendement: twee praktijkdilemma's.
- Hoe kan Triodos Bank trouw blijven aan haar commitment om wapenvrij te investeren in een wereld waarin de grenzen tussen civiele en militaire technologie steeds meer vervagen?

Dilemma 1 - Zorgdilemma's uit de praktijk: financieel rendement, eigendom en toegankelijkheid in de zorg

De twee praktijkdilemma's gaan over verschillende vormen van private financiering en financieel rendement in de zorg. Het eerste dilemma richt zich op de financiering van overnames door private-equitypartijen. Het tweede gaat over zorgorganisaties die werken met significante private bijdragen van cliënten en daardoor mogelijk hogere winsten voor ondernemers realiseren.

Uit de online input blijkt dat respondenten in beide dilemma's vergelijkbare uitgangspunten delen. Goede zorg moet menswaardig, toegankelijk en van voldoende kwaliteit zijn. Publieke middelen en schaars zorgpersoneel moeten zorgvuldig worden ingezet. Ook verwachten veel respondenten dat Triodos Bank haar kapitaal inzet waar dit aantoonbaar maatschappelijke meerwaarde heeft.

De verschillen zitten vooral in de vraag of, en onder welke voorwaarden, private financiering en financieel rendement hiermee verenigbaar kunnen zijn. Respondenten die ruimte zien voor financiering onder voorwaarden, wijzen op de mogelijkheid om via een financieringsrelatie invloed uit te oefenen. Respondenten die tegen financiering zijn, betwijfelen of voorwaarden voldoende afdwingbaar zijn en vrezen dat commerciële prikkels uiteindelijk zwaarder gaan wegen dan zorgkwaliteit, toegankelijkheid en solidariteit.

Terugkerende voorwaarden voor mogelijke financiering

Respondenten die financiering onder voorwaarden mogelijk achten, noemen in beide dilemma's vergelijkbare waarborgen:

- **Beperking en bestemming van financieel rendement**. Grenzen aan dividend, renteverplichtingen, managementvergoedingen, huurconstructies en andere financiële onttrekkingen. Veel leden vinden dat opbrengsten deels moeten worden herinvesteerd in zorgkwaliteit, personeel, innovatie of maatschappelijke doelen.
- **Toegankelijkheid en bescherming van essentiële zorg.** Essentiële zorg, medische beschikbaarheid en professionele aandacht mogen volgens veel respondenten niet afhankelijk zijn van vermogen. Private bijdragen zouden hooguit betrekking mogen hebben op wooncomfort, aanvullende dienstverlening of andere niet-essentiële voorzieningen.
- **Transparante governance en zeggenschap.** Genoemd worden transparantie over eigendom, financiering en geldstromen, onafhankelijk toezicht, cliëntenraden en een betekenisvolle rol voor zorgprofessionals, cliënten, bewoners en hun naasten.
- **Verantwoord werkgeverschap en collectieve zorgcapaciteit.** Respondenten noemen eerlijke arbeidsvoorwaarden, voldoende personeel en het voorkomen van oneerlijke concurrentie om schaarse zorgmedewerkers. Private initiatieven mogen volgens hen niet onevenredig leunen op publiek gefinancierde voorzieningen of reguliere zorgcapaciteit.
- **Langetermijnoriëntatie en maatschappelijke meerwaarde.** Respondenten vragen om waarborgen voor continuïteit bij faillissement, verkoop of eigendomswisselingen. Financiering zou aantoonbaar

moeten bijdragen aan bijvoorbeeld extra capaciteit, innovatie, regionale zorg of inclusieve zorginitiatieven.

Inleiding en aard van de input, praktijkdilemma 1

De eerste vraag luidde: "*Moet Triodos Bank financiering verstrekken aan de overname van zorgorganisaties door private-equitypartijen in Nederland?*"

De 102 respondenten antwoordden als volgt:
- Ja, Triodos Bank verleent wel financiering aan de overname van zorgorganisaties door private-equitybedrijven in Nederland zonder aanvullende voorwaarden: 0
- Ja, Triodos Bank verleent wel financiering aan de overname van zorgorganisaties door private-equitybedrijven in Nederland, maar hanteert hierbij aanvullende voorwaarden: 36
- Nee, Triodos Bank verleent geen financiering aan de overname van zorgorganisaties door private-equitybedrijven in Nederland: 66

De meerderheid kiest voor het niet financieren van overnames door private-equitypartijen. Ruim een derde kiest voor een voorwaardelijke benadering. De bijdragen gaan niet alleen over private equity als eigendomsvorm, maar ook over publieke zorgmiddelen, zorgkwaliteit, zeggenschap, arbeidsvoorwaarden, winstuitkering en de rol van Triodos als waardegedreven financier.

Overzicht van de perspectieven per antwoordcategorie

Argumenten voor financiering onder aanvullende voorwaarden

Respondenten die financiering onder voorwaarden mogelijk achten, vinden private equity niet automatisch onverenigbaar met goede zorg. Zij benadrukken vooral dat:
- private financiering soms kan bijdragen aan continuïteit, capaciteit of innovatie;
- Triodos via een financieringsrelatie invloed kan uitoefenen op governance, kwaliteit, toegankelijkheid en financiële prikkels;
- niet iedere private-equitypartij dezelfde investeringshorizon, werkwijze of maatschappelijke ambitie heeft;
- financieel rendement mogelijk is, zolang dit niet ten koste gaat van cliënten, medewerkers, publieke middelen of de continuïteit van zorg.

Bij overnamefinanciering noemen respondenten daarnaast enkele specifieke waarborgen:
- geen overnameschuld op de zorgorganisatie zelf;
- beperkingen op snelle doorverkoop en een langere investeringshorizon;
- transparantie over uiteindelijke eigenaren, aandeelhouders en zeggenschap;
- passend eigenaarschap, bijvoorbeeld via steward ownership, coöperatief eigendom of een stichtingstructuur;
- aantoonbare additionaliteit, bijvoorbeeld het voorkomen van sluiting, extra capaciteit of maatschappelijke innovatie.

Argumenten tegen financiering

Respondenten die tegen financiering stemmen, zien private-equityovernames vaak als fundamenteel onverenigbaar met de maatschappelijke functie van zorg en de missie van Triodos Bank. Zij noemen vooral:
- zorg is een basisvoorziening en geen winstobject;
- collectief bekostigde zorgmiddelen mogen niet via dividend, rente, huur, managementvergoedingen of verkoopwinsten wegvloeien naar aandeelhouders;
- private equity kan kortetermijnprikkels, schuldgedreven overnames, kostenbesparing en druk op personeel versterken;
- commercialisering kan bijdragen aan een zorgstelsel met twee snelheden;

- voorwaarden zijn mogelijk moeilijk afdwingbaar, vooral na verkoop, herfinanciering of wijziging van eigendom;
- Triodos kan haar kapitaal beter inzetten voor coöperaties, inclusieve zorginitiatieven, preventie, lokale zorgorganisaties en burgerinitiatieven.

Duiding: onderliggende waarden en spanningen

1. Zorg als maatschappelijke voorziening versus zorg als investeringsobject
Voor tegenstanders is zorg een basisvoorziening waarin financiële winst nooit de dominante drijfveer mag zijn. Voorstanders van voorwaardelijke financiering erkennen die spanning, maar zien onder voorwaarden ruimte voor extern kapitaal dat bijdraagt aan kwaliteit, innovatie of continuïteit.
2. Normerende uitsluiting versus invloed via voorwaarden
Een deel van de respondenten verwacht dat Triodos een duidelijke norm stelt door overnamefinanciering door private equity uit te sluiten. Een ander deel ziet juist waarde in een voorwaardelijke relatie, omdat Triodos dan invloed kan uitoefenen op bestuur, geldstromen en zorgkwaliteit.
3. Beschikbaarheid van kapitaal versus additionaliteit
Sommige respondenten zien private financiering als mogelijk antwoord op tekorten in de zorg. Anderen benadrukken dat private-equitypartijen vaak ook zonder Triodos toegang hebben tot financiering. Triodos zou zich volgens hen vooral moeten richten op initiatieven waarvoor haar financiering aantoonbaar aanvullend is en een maatschappelijk verschil maakt.

Inleiding en aard van de input, praktijkdilemma 2

De tweede vraag luidde: *"Moet Triodos zorg met significante private bijdragen – en daarmee mogelijke winsten voor de ondernemer – financieren?"*

De 102 respondenten antwoordden als volgt:
- Ja, Triodos Bank verleent wel financiering aan dit soort zorginstellingen zonder aanvullende voorwaarden: 3
- Ja, Triodos Bank verleent wel financiering aan dit soort zorginstellingen, maar hanteert hierbij aanvullende voorwaarden: 47
- Nee, Triodos Bank verleent geen financiering aan dit soort zorginstellingen: 52

De antwoorden zijn vrijwel gelijk verdeeld tussen voorwaardelijke financiering en afwijzing. Slechts drie respondenten vinden financiering zonder aanvullende voorwaarden mogelijk. In vergelijking met het eerste dilemma ligt de nadruk hier minder op eigendom en overnames, en meer op private bijdragen, luxe, toegankelijkheid, personeelsschaarste en de verhouding tussen individuele keuzevrijheid en maatschappelijke solidariteit.

Overzicht van de perspectieven per antwoordcategorie

Argumenten voor financiering

De kleine groep die financiering zonder aanvullende voorwaarden mogelijk acht, benadrukt dat mensen met voldoende eigen middelen zelf mogen kiezen voor extra wooncomfort, dienstverlening of aanvullende zorg. Zij zien private initiatieven als mogelijke aanvulling op een gevarieerder zorgaanbod. Respondenten die voorwaardelijke financiering steunen, maken veelal onderscheid tussen essentiële zorg en aanvullende comfort-, woon- of dienstverlening. Zij noemen daarnaast specifieke waarborgen:
- private bijdragen mogen betrekking hebben op wooncomfort, aanvullende diensten of luxe, maar niet op de kwaliteit of beschikbaarheid van essentiële zorg;
- betaalbare plaatsen, contingenten voor lagere inkomensgroepen of een aantoonbare bijdrage aan bredere zorgtoegankelijkheid;
- grenzen aan eigen bijdragen en bescherming tegen sterke prijsstijgingen;
- geen onevenredige druk op huisartsenzorg, publiek gefinancierde medische zorg of de beschikbaarheid van personeel in reguliere ouderenzorg;

- aantoonbare maatschappelijke of regionale meerwaarde, bijvoorbeeld via extra capaciteit, kennisdeling of ondersteuning van regionale zorg.

Argumenten tegen financiering

Respondenten die tegen financiering stemmen, benadrukken vooral gelijkheid, solidariteit en de risico's van exclusieve zorg. Zij noemen:

- het risico op een zorgstelsel met twee snelheden;
- de zorg dat exclusieve instellingen schaars personeel aantrekken uit breed toegankelijke ouderenzorg;
- het principiële bezwaar tegen hoge winsten op een essentiële voorziening;
- de opvatting dat Triodos haar kapitaal beter kan richten op inclusieve, preventieve, coöperatieve of gemeenschapsgerichte zorginitiatieven;
- de vrees dat private formules publieke middelen, huisartsencapaciteit en maatschappelijke aandacht onttrekken aan zorg die voor iedereen toegankelijk moet blijven.

Duiding: onderliggende waarden en spanningen

1. Vrijheid van keuze versus gelijke toegang
Voorstanders van voorwaardelijke financiering erkennen dat mensen eigen middelen mogen inzetten voor extra comfort. Tegenstanders benadrukken dat zorg niet wezenlijk beter of toegankelijker mag worden op basis van vermogen.
2. Private betaling voor luxe versus essentiële zorg
Een veelgemaakte afweging is dat aanvullende private betaling mogelijk acceptabel is voor huisvesting, comfort en diensten, maar niet voor de kern van zorgkwaliteit, medische beschikbaarheid of professionele aandacht.
3. Aanvullend zorgaanbod versus druk op het collectieve systeem
Sommige respondenten zien private initiatieven als mogelijke aanvulling op het zorgaanbod. Anderen vrezen dat zij personeel, huisartsencapaciteit en andere schaarse middelen onttrekken aan reguliere zorg.
4. Rendement versus maatschappelijke meerwaarde
Respondenten stellen niet alleen de vraag óf winst wordt gemaakt, maar ook waar die winst vandaan komt, hoe hoog deze is en waarvoor zij wordt ingezet. De meest terugkerende voorwaarde is dat rendement ondergeschikt moet blijven aan zorgkwaliteit, toegankelijkheid en maatschappelijke waarde.

Dilemma 2 – Wapenvrij investeren en dual-use-technologie

Inleiding en aard van de input

De vraag luidde: *"Hoe kan Triodos Bank trouw blijven aan haar commitment aan wapenvrij investeren in een wereld waarin de grenzen tussen civiele en militaire technologie steeds meer vervagen?"*
De 102 respondenten antwoordden als volgt:

- Door de huidige criteria (*essential* en *tailor-made*) te handhaven: 37
- Door de criteria (*essential* en *tailor-made*) verder te verfijnen: 45
- Ik twijfel nog: 20

De online input laat brede steun zien voor het uitgangspunt van wapenvrij investeren. Respondenten verschillen vooral in hun oordeel over de vraag of de huidige criteria voldoende houvast bieden om dit uitgangspunt in de praktijk toe te passen op technologieën en bedrijven waarvan de civiele toepassing vooropstaat, maar waarvoor militaire toepassing niet is uit te sluiten.

Overzicht van de perspectieven per antwoordcategorie

Argumenten voor het handhaven van de huidige criteria

Respondenten die de huidige criteria willen handhaven, benadrukken vooral dat dual-use-technologie zo breed en veranderlijk is dat verdere verfijning kan leiden tot onwerkbare of willekeurige uitsluitingen. Veelgenoemde overwegingen zijn:

- **Veel technologie heeft meerdere toepassingen.** Respondenten noemen onder meer chips, AI, GPS, software, drones, communicatie- en sensortechnologie. Zij wijzen erop dat technologieën die een militaire toepassing kunnen hebben, vaak ook essentieel zijn voor zorg, energie, voedselproductie, mobiliteit of digitale infrastructuur.
- **Een bredere uitsluiting kan ook civiele toepassingen raken.** Respondenten vrezen dat te strenge criteria technologie met maatschappelijke of duurzame toepassingen onbedoeld uitsluiten.
- **Verdere verfijning kan complexiteit en onduidelijkheid vergroten.** Respondenten vragen zich af of intenties, omzet, klanten en eindgebruik voldoende betrouwbaar en consistent te beoordelen zijn. Zij vrezen bureaucratie, uiteenlopende interpretaties en criteria die moeilijk uitvoerbaar zijn.
- **De huidige criteria bieden een heldere grens.** Sommige leden vinden de combinatie van *tailor-made* en *essential* een bruikbare manier om directe betrokkenheid bij wapenproductie uit te sluiten, zonder alle technologie met een mogelijke militaire toepassing uit te sluiten.
- **De overheid is primair verantwoordelijk voor defensie.** Een aantal respondenten vindt dat de financiering van defensie en militaire capaciteit in eerste instantie een publieke taak is. Triodos zou zich moeten blijven richten op civiele innovatie en positieve maatschappelijke impact.
- **Duidelijke uitleg over de huidige toepassing is belangrijk.** Sommige respondenten die voor handhaving kiezen, vragen vooral om meer transparantie over hoe Triodos de bestaande criteria toepast en hoe twijfelgevallen worden beoordeeld.
- **Triodos kan ook buiten individuele uitsluitingen invloed uitoefenen.** Een aantal leden ziet een rol voor Triodos in het publieke debat over vrede, veiligheid, militarisering en verantwoord investeren, eventueel samen met andere financiële instellingen.

Argumenten voor het verfijnen van de criteria

Respondenten die de criteria willen verfijnen, doen dit vaak juist om de belofte van wapenvrij investeren beter te beschermen. Zij vinden dat de huidige criteria vooral kijken naar de kenmerken van een product, terwijl de strategie van een bedrijf, de afnemers en het daadwerkelijke of beoogde gebruik eveneens relevant kunnen zijn.

Veelgenoemde overwegingen zijn:

- **De huidige producttoets is mogelijk onvoldoende.** Verschillende respondenten wijzen erop dat een product niet specifiek voor militaire doeleinden ontwikkeld hoeft te zijn om uiteindelijk wel een belangrijke rol te spelen in militaire systemen.
- **De intentie van een bedrijf is relevant.** Veel leden noemen een intentiescreening als mogelijke aanvulling. Daarbij zou Triodos bijvoorbeeld kunnen beoordelen of een bedrijf defensie of militaire toepassingen actief presenteert als strategische groeimarkt, in jaarverslagen, investeerderscommunicatie, aanbestedingen of commerciële uitingen.
- **Afnemers en eindgebruik verdienen aandacht.** Respondenten willen niet alleen kijken naar het product, maar ook naar de klanten, exportbestemmingen, eindgebruikers en de wijze waarop bedrijven militaire toepassingen mogelijk maken of stimuleren.
- **Omzet uit militaire activiteiten kan een aanvullend signaal zijn.** Sommige respondenten noemen een omzetdrempel als mogelijke grens of aanleiding voor aanvullende due diligence. Anderen zien een omzetdrempel vooral als indicator, niet als automatische vrijbrief voor activiteiten onder die drempel.
- **Criteria moeten kunnen meebewegen met technologische ontwikkelingen.** Respondenten wijzen op de snelle ontwikkeling van onder meer AI, chips, drones, sensoren en software. Zij vinden dat criteria periodiek moeten worden herzien om relevant te blijven.
- **Waar dit binnen een financierings- of beleggingsrelatie mogelijk is, kan Triodos aanvullende voorwaarden stellen.** Respondenten noemen contractuele afspraken, transparantieverplichtingen, periodieke herbeoordeling en mogelijkheden om de relatie te beëindigen wanneer een bedrijf zijn strategie of klantenbestand verandert.

Civiele innovatie en militaire afhankelijkheid
Een terugkerend punt onder respondenten die pleiten voor verfijning is dat dual-use-technologie niet automatisch problematisch is. Veel technologieën met mogelijke militaire toepassingen worden ook gebruikt voor maatschappelijke toepassingen, bijvoorbeeld in zorg, hernieuwbare energie, klimaatadaptatie, communicatie, veiligheid en digitale infrastructuur. Een te brede uitsluiting zou volgens hen kunnen betekenen dat Triodos Bank ook bedrijven of ontwikkelingen uitsluit waarvan de voornaamste toepassing civiel is en die aantoonbaar maatschappelijke waarde kunnen hebben.

Tegelijkertijd vinden deze respondenten dat Triodos niet alleen moet kijken naar de technische kenmerken van een product. Zij willen beter kunnen onderscheiden tussen bedrijven die civiele toepassingen ontwikkelen en bedrijven die defensie of militaire afnemers actief als strategische groeimarkt beschouwen. Daarbij noemen zij onder meer de intentie van een bedrijf, de samenstelling van de omzet, de afnemers, exportbestemmingen en de mate waarin een technologie specifiek wordt aangepast, gepromoot of verkocht voor militaire doeleinden.

Voor deze groep is verfijning dus geen versoepeling van het uitgangspunt van wapenvrij investeren. Zij zien het als een manier om de uitsluiting van de wapenindustrie geloofwaardig te houden, zonder civiele innovatie met mogelijke maatschappelijke waarde onnodig te blokkeren.

Argumenten van respondenten die twijfelen

Respondenten die twijfelen, onderschrijven meestal het uitgangspunt van wapenvrij investeren, maar ervaren spanning tussen vredesidealen, technologische ontwikkeling, geopolitieke dreiging en democratische weerbaarheid.

Hun twijfels betreffen onder meer:
- of het mogelijk is om civiele en militaire toepassingen betrouwbaar van elkaar te onderscheiden;
- of verfijnde criteria voldoende effectief zijn in een snel veranderende technologische en geopolitieke context;
- of strengere uitsluitingen onbedoeld technologieën uitsluiten die ook bijdragen aan maatschappelijke veiligheid, zorg, energie of democratische weerbaarheid;
- of Triodos voldoende informatie kan verkrijgen over bedrijven, klanten, afnemers en uiteindelijke toepassingen;
- of de huidige criteria vooral verduidelijking en betere toepassing nodig hebben, of inhoudelijke aanpassing;
- hoe Triodos zich moet verhouden tot de veranderende internationale veiligheidscontext, zonder het uitgangspunt van wapenvrij investeren los te laten.

Verschillende respondenten geven aan onvoldoende technische kennis te hebben om tussen handhaving en verfijning te kiezen. Zij vragen om meer duidelijkheid over hoe Triodos de huidige criteria toepast en welke informatie daarbij wordt gebruikt. Ook willen zij begrijpen wat verfijning in de praktijk betekent: welke bedrijven of technologieën zouden anders worden beoordeeld, zonder civiele innovatie onnodig uit te sluiten.
Daarnaast vragen respondenten welke invloed Triodos werkelijk kan uitoefenen via dialoog, voorwaarden of periodieke herbeoordeling, en waar de grenzen daarvan liggen bij complexe internationale ketens of veranderende bedrijfsstrategieën.

Duiding: onderliggende waarden en spanningen

Uit de antwoorden blijkt dat respondenten vaak hetzelfde uitgangspunt delen: Triodos moet niet bijdragen aan de productie, handel of financiering van wapens. De verschillen zitten vooral in de vraag hoe dit uitgangspunt moet worden toegepast wanneer technologieën meerdere toepassingen hebben en bedrijven in een veranderende context opereren. De belangrijkste waardespanningen zijn:

1. Geloofwaardige wapenvrije belofte versus ruimte voor civiele innovatie
Voorstanders van verfijning willen voorkomen dat Triodos indirect betrokken raakt bij bedrijven die steeds sterker afhankelijk worden van militaire vraag. Voorstanders van handhaving willen voorkomen

dat de bank zo breed uitsluit dat ook civiele technologieën met belangrijke maatschappelijke toepassingen worden geraakt.

2. Productkenmerken versus intentie, afnemers en eindgebruik
De huidige criteria richten zich op de relatie tussen een product en wapensystemen. Veel respondenten vragen om aanvullende aandacht voor de strategie van een bedrijf, de afnemers, omzetstromen en het uiteindelijke gebruik van technologie. Anderen betwijfelen of dergelijke aspecten voldoende betrouwbaar en consistent vast te stellen zijn.

3. Duidelijke grenzen versus adaptief beoordelingsvermogen
Voorstanders van handhaving waarderen heldere en werkbare regels. Voorstanders van verfijning benadrukken dat criteria moeten kunnen meebewegen met technologische ontwikkelingen, nieuwe toepassingen en veranderende geopolitieke omstandigheden. Beide groepen benadrukken het belang van transparantie over hoe Triodos grenzen trekt en toepast.

4. Vrede en terughoudendheid versus veiligheid en weerbaarheid
De input laat uiteenlopende opvattingen zien over de verhouding tussen vrede, afschrikking, defensie en democratische weerbaarheid. Respondenten die hierover een positie innemen, wijzen winst uit oorlog en directe betrokkenheid bij wapenproductie overwegend af. De verschillen ontstaan vooral bij de vraag hoe Triodos zich moet verhouden tot civiele technologie die mogelijk onderdeel kan worden van militaire systemen of van bredere veiligheidsinfrastructuur.